

עברית: הבנה, הבעה ולשון

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק ראשון – הבנה והבעה – 50 נקודות

פרק א: הבנת הנקרא

פרק ב: כתיבה ממוגת

חלק שני – לשון – 50 נקודות

פרק א: שם המספר ומילות היחס

פרק ב: תחביר

פרק ג: מערכת הצורות

סה"כ – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: 1. יש לקרוא את הטקסטים שבנספח ולענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות.

2. לכתובת טיוטה אפשר להשתמש בעמודים האחרונים (21-22) של השאלון.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

חלק ראשון — הבנה והבעה (50 נקודות)

קרא את הטקסטים 1-3 שבנספח המצורף, וענה על השאלות בפרקים שלפניך.
הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

פרק א: הבנת הנקרא (26 נקודות)

ענה על כל השאלות 1-4.

1. א. לפי חביב (כותב טקסט 1) ולפי אוסטרייכר (כותב טקסט 2), התזונה של האדם

המודרני פוגעת הן בבריאותו הן בסביבה.

על פי שני הטקסטים, הסבר כיצד התזונה של האדם המודרני פוגעת בבריאות האדם

ובסביבה. (6 נקודות)

ב. מהי ההמלצה המשותפת לחביב (כותב טקסט 1) ולאוסטרייכר (כותב טקסט 2),

שנועדה לצמצם את הפגיעה בבריאות האדם ובסביבה? (4 נקודות)

2. לפניך היגדים על היחס שבין הטקסטים 1-3. הקף את שני ההיגדים הנכונים. (4 נקודות)

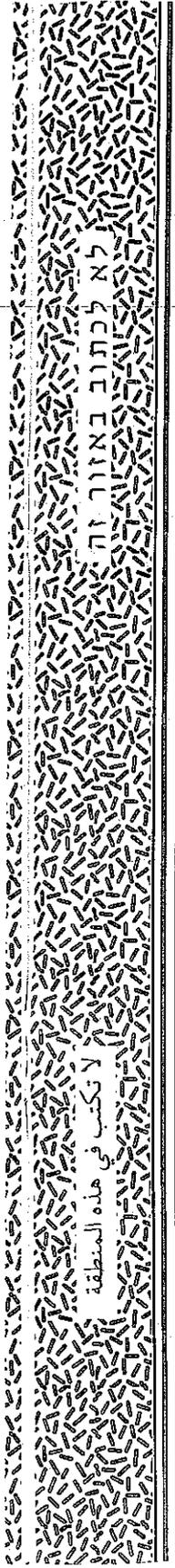
(1) טקסט 2 מרחיב בעיקר היבט אחד המובא בטקסט 1.

(2) טקסט 2 מעלה טענת נגד לטענה המובאת בטקסט 1.

(3) טקסט 3 מוכיח את הנאמר בטקסט 1.

(4) טקסט 3 מפריך את הנאמר בטקסט 2.

/המשך בעמוד 3/

3. חביב (כותב טקסט 1) עוסק בניסיון "להיכנס לצלחת".
א. מהי הבעיה המוסרית שבניסיון זה? (4 נקודות)

ב. חביב טוען שגורמים שונים "כל הזמן נכנסים לנו לצלחת", אולם גם חביב רוצה "להיכנס לצלחת".

מהי שיטתו של חביב, ובמה היא נבדלת משיטותיהם של הגורמים האחרים?
(4 נקודות)

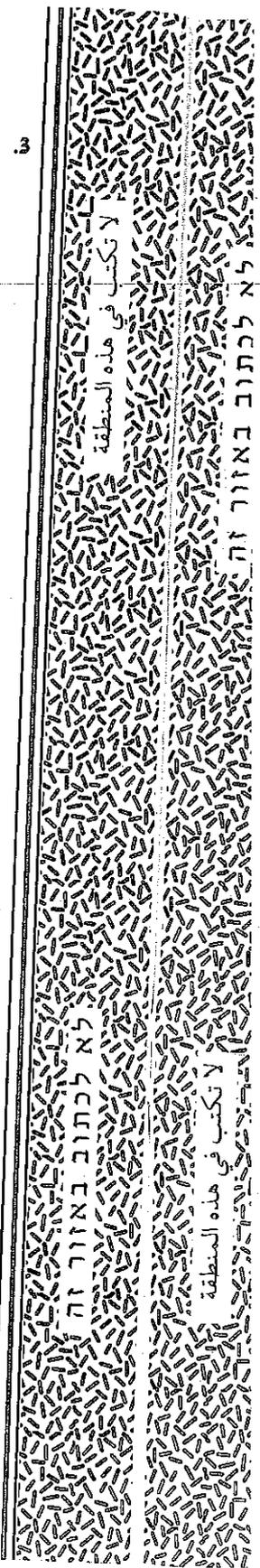
4. לפניך פתגם עממי ידוע.

"אל תכרות את הענף שאתה יושב עליו".

העתק מכל אחד מן הטקסטים: מטקסט 1 ומטקסט 2, משפט אחד שמבטא את הרעיון המובע בפתגם. (4 נקודות)

משפט מטקסט 1:

משפט מטקסט 2:

חלק שני — לשון (50 נקודות)

בחלק זה שלושה פרקים. עליך לענות על שני פרקים: על פרק א — חובה, ועל אחד מן הפרקים ב-ג.

פרק א: חובה — שם המספר ומילות היחס (10 נקודות)

ענה על שאלות 6-7.

6. לפניך משפטים, ובהם מספרים מודגשים. כתוב במילים את המספרים המודגשים.

אין צורך לנקד. (6 נקודות)

• המפגש הקרוב של חברי הכורוס הישראלי לתזונה בת-קיימה יתקיים

ב-19 _____ ביולי 2016, בחדר מספר 101 _____

בבניין א' באוניברסיטת תל אביב.

• בשנת 2012 הגיעה ארצות-הברית למקום ה-33 _____

במודד הבריאות העולמי.

• על פי דוח האו"ם, משנת 1980 עד ימינו גדלה צריכת הבשר השנתית לנפש במדינות

המתפתחות פי 2 _____.

• באחד ממעדני החלב בטעם שוקולד יש כ-127 _____

קלוריות וכ-6 _____ אחוזי שומן.

7. א. לפניך משפטים, ובהם כתובות מילות יחס בסוגריים. בכל משפט הטה את

מילת היחס שבסוגריים בהתאם למשפט. (2 נקודות)

• התזונה של רבים מן הילדים לקויה, והדבר מתבטא _____ באכילה

(אצל)

מופרזת של חטיפים ושל מזון עתיר סוכר.

• בבית הספר תלויה מודעה: "נערים ונערות, אנו מבקשים _____ להתנדב

(מן)

למיזם להקניית הרגלי תזונה נכונה."

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

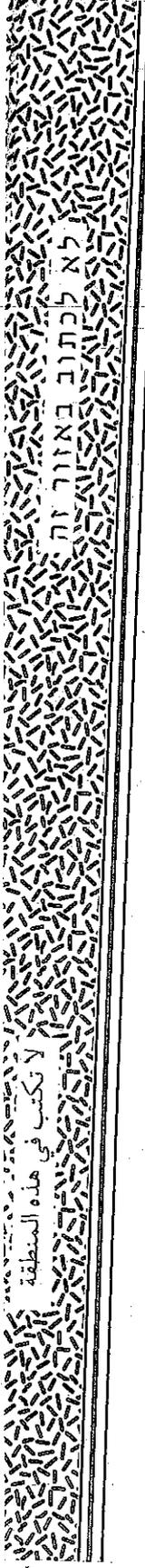
/המשך בעמוד 8/

ב. לפניך משפטים שחסרות בהם מילות יחס. בכל משפט כתוב את מילת היחס המתאימה מבין האפשרויות הנתונות. (2 נקודות)

• אנו נחשפים לחומרים מזהמים שחודרים למזון כגון חומרי הדברה. מי אמור להגן עלינו _____ ?
מקרבם / מפניהם / מהן / בגללן

• בשנים האחרונות פחת מספרן של דבורי הדבש. לדבורי הדבש יש תפקיד חשוב במחזור החיים של עצי פרי וגידולי ירקות, לכן חשוב להבין את האתגרים הרבים שענף הדבש מתמודד _____
עליהם / בהם / מהם / עמם

/המשך בעמוד 9/

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר או בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 8-12 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

8. א. (1) לפניך ארבעה משפטים. קרא אותם, וציין בקו שלאחר כל משפט את סוגו
התחבירי: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).

I. תעשיית הבשר גודמת לפליטה של גזי חממה, לבזבוז מים, לזיהום

מקורות המים ולכידור יערות לצורך מרעה, ולפיכך היא נחשבת

לתעשייה מזהמת. _____

II. תזונה לקויה תוביל לפגיעה בבריאותנו הגופנית והנפשית. _____

III. השאלה היא אם תזונה בריאה היא גם תזונה בת־קיימה. _____

IV. סגנון החיים המודרני לא יוכל להתקיים לאורך זמן מפני שהוא גורם

להשמדת התשתית הנדרשת לקיומו. _____

/המשך בעמוד 10/

(שים לב: המשך השאלה בעמוד הבא.)

(2) בכל אחד מן המשפטים IV-I –

- אם קבעת שהמשפט מורכב, תחם את הפסוקית/הפסוקיות, וציין מעל כל פסוקית את תפקידה התחבירי.
- אם קבעת שהמשפט הוא משפט איחוי (מחובר), תחם את האיברים.

(3) בשלושה מן המשפטים IV-I יש אותו קשר לוגי.

- ציין את מספרי המשפטים _____
- ציין את הקשר הלוגי המשותף למשפטים שציינת _____

ב. לפניך משפט איחוי (מחובר), ובו שני איברים. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

רבים מקדשים את זכותם לבחור את מזונם, אולם תחושת האוטונומיה הזאת

אינה אלא אשליה.

(1) מהו הקשר הלוגי במשפט?

(2) הקשר הלוגי במשפט זה מאפיין מאמרי טיעון.

תחם את האיבר המבטא את עמדת הכותב במשפט.

(3) איזה מן המשפטים שלפניך, מבטא את משמעות המשפט המודגש.

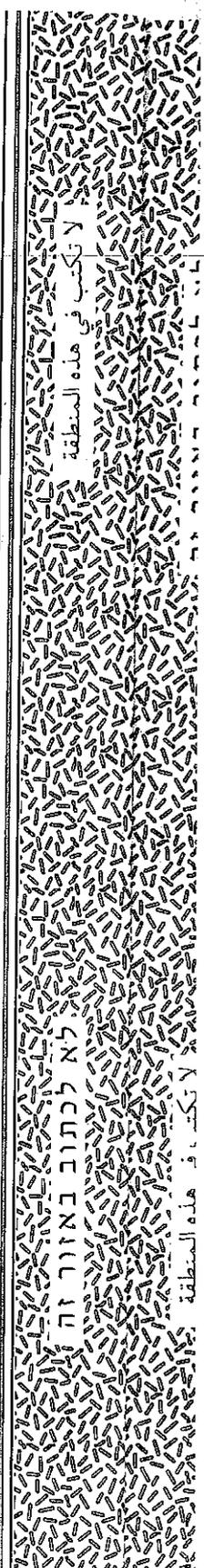
- רבים מקדשים את זכותם לבחור את מזונם, אולם תחושת האוטונומיה הזאת היא אשליה בלבד.
- רבים מקדשים את זכותם לבחור את מזונם, אולם תחושת האוטונומיה הזאת אינה אשליה.
- רבים מקדשים את זכותם לבחור את מזונם, אולם גם תחושת האוטונומיה הזאת היא אשליה.
- רבים מקדשים את זכותם לבחור את מזונם, אולם אין תחושת אשליה מלבד אוטונומיה.

/המשך בעמוד 11/

לא לכתוב באזור זה
لا تكتب في هذه المنطقة

9. א. לפניך שלושה משפטים I-III. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.
- I. אותיות הפורענות האקולוגית שגרמה האנושות – ההתחממות הגלובלית, המדבור, הריסת בתי הגידול והכחדתם של מינים – הבהירו לנו שלא לעולם חוסן.
- II. בבסיסו של מארג החיים נמצאים ה"יצרנים": הצמחים, האצות וכל אותם יצורים המסוגלים לייצר חומרי מזון.
- III. תזונה היא צריכה של מזון המכיל חומרים כגון חלבונים, שומנים, סוכרים, ויטמינים ומינרלים.
- (1) בכל אחד מן המשפטים יש ביטוי מכליל. העתק אותו, וציין את תפקידו התחבירי במשפט.
- משפט I – הביטוי המכליל: _____
תפקידו התחבירי במשפט: _____
- משפט II – הביטוי המכליל: _____
תפקידו התחבירי במשפט: _____
- משפט III – הביטוי המכליל: _____
תפקידו התחבירי במשפט: _____
- (2) בכל אחד מן המשפטים יש פירוט אחרי הביטוי המכליל.
ציין את התפקיד התחבירי המשתף של הפירוט בכל המשפטים. _____

(שים לב: סעיפים ב-ג של השאלה בעמוד הבא.)

ב. לפניך שני משפטים.

I. בני האדם זקוקים לתנאים מסוימים כדי להתקיים.

II. בתנאים אלה נכללים טווח טמפרטורות מצומצם, לחץ אטמוספרי מתאים,

אוויר ראוי לנשימה ועוד.

כתוב את שני המשפטים במשפט אחד פשוט, שיהיה בו ביטוי מכליל ופירוט.

ג. לפניך משפט בעל חלק כולל.

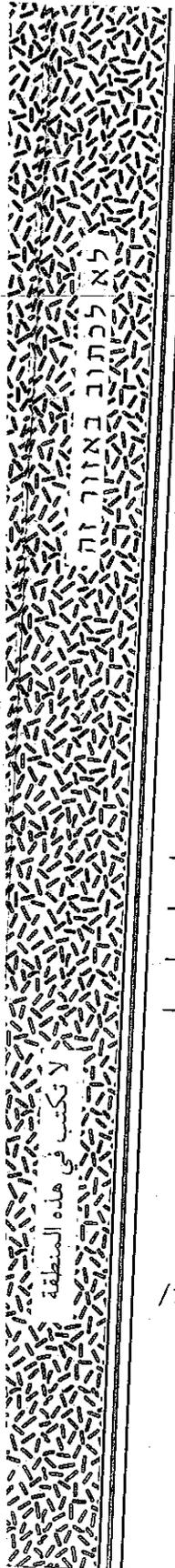
גידולים חקלאיים בגן ירק בבית הספר, בישול במטבח ואכילה משותפת הם

התנסויות שבכוון לחנך לערכים בתחום התזונה.

משפט בעל חלק כולל מקבץ כמה משפטים (לרוב פשוטים) למשפט אחד.

הוכח טענה זו על פי המשפט הנתון.

/המשך בעמוד 13/

10. א.

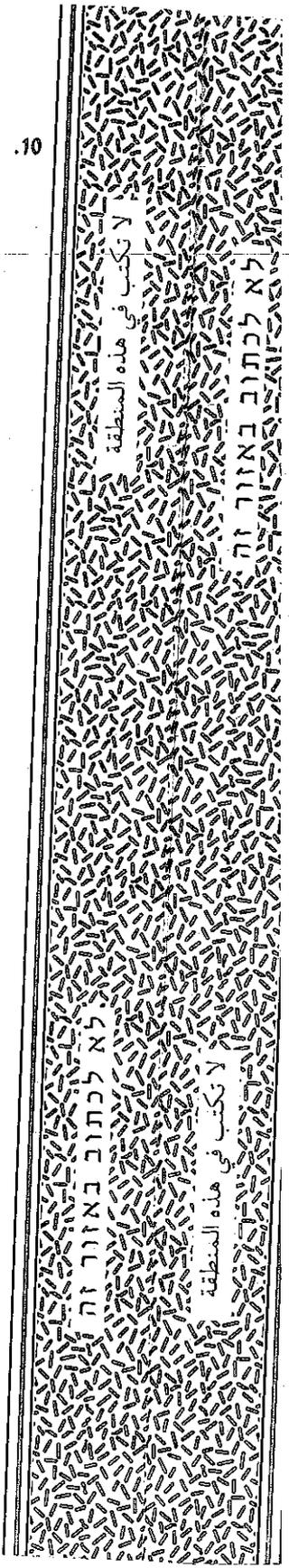
לפניך קטע ובו שני משפטים. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.
הדוח הוא מסמך בעל חשיבות רבה משום שהוא מתווה את מדיניות התזונה של גופים מרכזיים בשלטון האמריקני. זהו מסמך חשוב, אך הוא אינו מחייב את כל המדינות.

- (1) ציין את הסוג התחבירי של כל אחד מן המשפטים בקטע; פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).
המשפט הראשון: _____
המשפט השני: _____
- בכל משפט – אם קבעת שהוא משפט מורכב, תחם את הפסוקית, וציין מעליה את תפקידה התחבירי. אם קבעת שהוא משפט איחוי (מחובר), תחם את איבריו.
- (2) הקף בשני המשפטים את כל המילים שתפקידן התחבירי הוא נושא.
- (3) את הנושאים שהקפת, הוא הנושא שאליו מתייחסים כל הנושאים האחרים במשפטים. ציין מהו _____
מדוע לדעתך אין חוזרים עליו במפורש?

ב.

- לפניך שלושה משפטים I-III, ובכל אחד מהם מסומנת בקו המילה "יש".
- I. לחינוך לתזונה בריאה ובת-קיימה יש השפעה רבה על הרגלי אכילה.
 - II. כדי להבטיח מזון בריא גם לדורות הבאים יש לשמור את איכות הקרקע, המים והאוויר והמגוון הביולוגי.
 - III. במסגרת החינוך לתזונה בת-קיימה יש לפתח בציבור מודעות לעצמתה של העשיית המזון.
- (1) באחד מן המשפטים המילה "יש" יוצאת דופן מבחינת משמעותה.
- ציין את מספרו של המשפט. _____
 - ציין את המשמעות המשותפת של המילה "יש" בשני המשפטים האחרים. _____
- (2) המר את משפט I במשפט שהנשוא בו יהיה פועל נטוי (משפט פועלי). _____

/המשך בעמוד 14/

11. א. לפניך משפט שסומנו בו צורות בינוני.

בעקבות צורך הולך וגובר להאכיל פיות רעבים האדם משתלט בצעדי ענק משולחי

וסן על כדור הארץ, והוא זורע בו זרעי פורענות סביבתית.

(1) מעל כל אחת מצורות הבינוני שסומנו בקו, ציין את התפקיד התחבירי שלה

במשפט.

(2) העתק מן המשפט שני צירופים (או מילים) שהתפקיד התחבירי של כל אחד מהם

הוא תיאור במשפט.

ב. (1) לפניך קטע, ובו מילה או מילים היוצרות דר-משמעות.

במסגרת התכנית לתזונה נכונה צרכו הילדים מזון בריא ועסקו בפעילות גופנית.

בתום התכנית נמצא כי מרבית הילדים ביקשו מהוריהם לצרוך מזון בריא בלבד.

• העתק את המילה או המילים היוצרות את הדר-משמעות.

• כתוב את שתי המשמעויות השונות שעולות מן הקטע.

(2) לפניך משפט דר-משמעי.

בשבוע הבא יתקיים יום עיון על מיזם התזונה הבריאה בבאר שבע.

• הקף את הצירוף שיוצר את הדר-משמעות במשפט.

• את הצירוף שיוצר את הדר-משמעות במשפט אפשר לנתח בשני תפקידים

תחביריים שונים.

ציין את שני התפקידים התחביריים השונים.

• נסח משפט אחד חד-משמעי שבו הצירוף יהיה באחד התפקידים

התחביריים שצינת.

לא לכתוב באזור זה
لا تكتب في هذه المنطقة

לפניך משפט המנוסח כפי שמקובל לנסח כותרות בעיתונים.
חוקרים: חינוך לתזונה נכונה בגן ישפר את הרגלי האכילה של הילדים.
הוסף פועל אמירה למשפט וכתוב אותו מחדש.

12. א.

לפניך שני משפטים.

ב.

חינוך לתזונה נכונה בגן תודם להקניית הרגלי אכילה נכונים לילדים. כך עולה ממחקר חדש.
כתוב את שני המשפטים במשפט מורכב אחד, תחם בו את הפסוקית, וציין את תפקידה התחבירי.

לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם צירוף מילים מסומן בקו.

ג.

- I. לדברי עורכי המחקר, אפשר לשפר את הרגלי האכילה של הילדים.
 - II. יש גננות אשר אינן מאמינות לדברי עורכי המחקר.
- (1) ציין את תפקידו התחבירי של הצירוף המסומן בקו בכל אחד מן המשפטים.

I. _____
II. _____

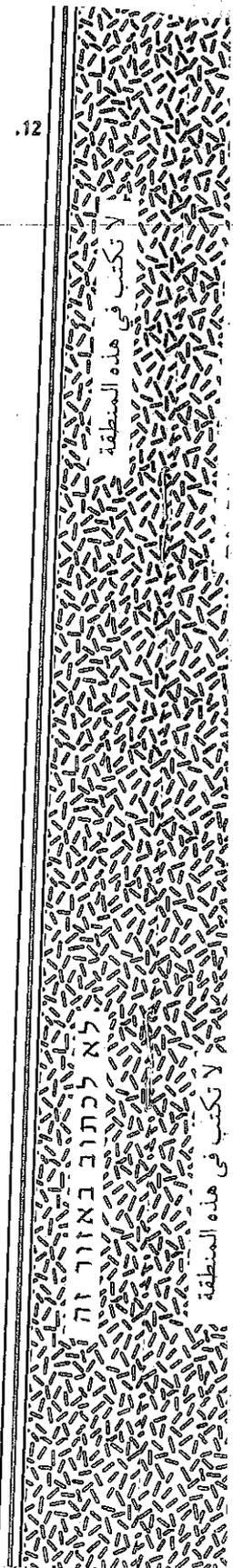
(2) מהי התרומה של הצירוף המסומן בקו במשפט I למשמעות המשפט?

(3) לפניך משפט II.

יש גננות אשר אינן מאמינות לדברי עורכי המחקר.

- הקף את הסוג התחבירי של המשפט: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).
- אם המשפט מורכב, תחם את הפסוקית וציין מעליה את תפקידה התחבירי. אם המשפט הוא משפט איחוי (מחובר), תחם את איבריו.
- ציין את התפקיד התחבירי של המילים המסומנות בקו.

יש _____ אינן _____

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.
 ענה על ארבע מן השאלות 13-17. (לכל שאלה – 10 נקודות)
 שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

13. לפניך קטע שהודגשו בו פעלים ושמות פועל.
 אנו מוֹצְפִים בשלל גירויים המפתים אותנו לצרוך מזונות מסוימים, והדברים נְכוּנִים בייחוד בנוגע לילדים. למשל, שתייה של משקה קל מסוים עשויה לְהִרְאוֹת כמו בחירה עצמאית, אך לעתים היא נוֹבֵעֶת מהיותו זול, מלא בסוכר הַמְעוֹרָר תחושה טובה. על ההורים לְגוֹנֵן על ילדיהם: להיות מְעֵרִים בבחירת המזון המוגש להם ולְהוֹרִישׁ לילדיהם דפוסי תזונה נכונים.

א. לפניך טבלה, ובה הפעלים ושמות הפועל שבקטע. נתח בה כל פועל לשורש ולבניין.

הפועל	השורש	הבניין
מוֹצְפִים		
נְכוּנִים		
לְהִרְאוֹת		
נוֹבֵעֶת		
הַמְעוֹרָר		
לְגוֹנֵן		
מְעֵרִים		
לְהוֹרִישׁ		

ב. ליד כל אחד מן הפעלים שלפניך, כתוב פועל מאותו השורש, אך בבניין אחר.

מוֹצְפִים _____

נְכוּנִים _____

ג. כתוב שם עצם מן השורש של שם הפועל לְגוֹנֵן. _____

ד. הקף את צורת העתיד של שם הפועל לְהִרְאוֹת.

אֶרְאֶה אֶרְאֶה אֶרְאֶה אֶתְרְאֶה

لا تكتب في هذه المنطقة
 لا تكتب في هذه المنطقة
 لا تكتب في هذه المنطقة

14. א. לפניך רשימה של פעלים ושמות, ובכל אחד מהם חסרה אות שורש. מִגֵּשׁ מְגֵלָה יָנַן דָּם יָאֲטוּ יִגְדוּ מִיִּן בטבלה את הפעלים והשמות לשתי קבוצות על פי הגזרה, וציין בראש כל עמודה את הגזרה של כל קבוצה.

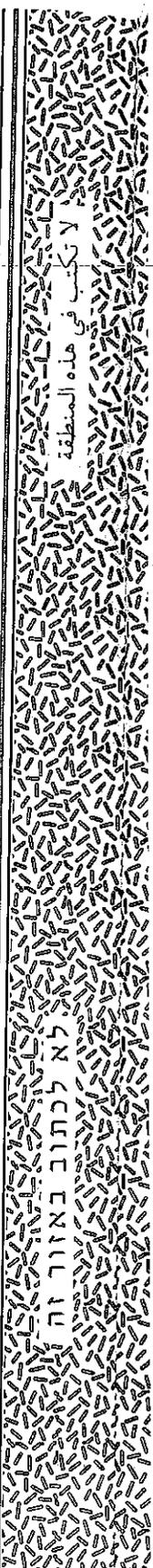
ב. לפניך משפט ובו מודגשים שני פעלים. ראש עיריית ניריורק **חוקק** חוק המחייב את רשתות המזון לסמן בתפריט את המנות שכמות הנתרן בהן גדולה. לשם כך מונה גוף ה**מוֹדֵד** את כמויות הנתרן במזון. נתח בטבלה שלפניך את שני הפעלים המודגשים.

מוֹדֵד	חוקק	
		שורש
		בניין
		זמן
		גוף

ג. את הפועל **קָרַב** אפשר להבין בשתי משמעויות שונות כשהוא בלי הקשר. כתוב שני משפטים שכל אחד מהם יבטא משמעות אחרת של הפועל. נתח את הפועל **קָרַב** בכל משפט שכתבת (על פי הבניין, הגוף והזמן).

- I. משפט במשמעות I: _____
 ניתוח הפועל במשמעות זו: _____
- II. משפט במשמעות II: _____
 ניתוח הפועל במשמעות זו: _____

/המשך בעמוד 18/

15. א. לפניך רשימת מילים ובכל מילה כתובה האות יו"ד.

התנייתם שָׁרִים מִיִּשׂוּר לְבָרִיאֹת חֲזָאִי

(1) הקף רק את המילים שהיו"ד הכתובה בהן היא יו"ד שורשית.

(2) העתק את המילים שהקפת, וכתוב את השורש של כל אחת מהן.

ב. לפניך משפטים ובהם שלוש מילים מודגשות.

• הוועדה המייעצת דִּוְחָה על ממצאיה.

• מזון מְתַעֵש גורם לבזבוז משאבים.

• עורך המחקר שֶׁקֵּלל את התשובות שבשאלונים.

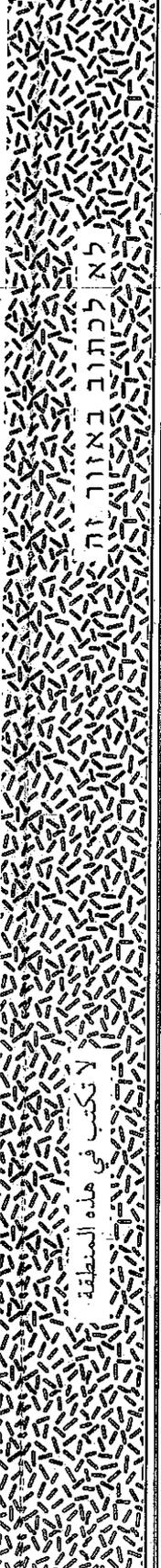
ציין את השורש של כל אחת מן המילים, והסבר כיצד נוצר השורש.

דִּוְחָה

מְתַעֵש

שֶׁקֵּלל

/המשך בעמוד 19/

16. א. לפניך צירופי סמיכות, ובכל אחד מהם מודגש השם הראשון (הנסמך).

(1) ציין את השורש של כל אחד מן השמות המודגשים.

הַפְּרַת חוֹק

הַחֲמַרְת עוֹנֵשׁ

הַסְּרַת מַגְבֵּלוֹת

הַעֲלֵאת מוֹדְעוֹת

הַקַּפַּת הַבְּנִיין

(2) ציין את המשקל המשותף לשמות המודגשים.

(3) לפניך צירוף סמיכות, ובו מודגש השם הראשון (הנסמך).

הַרְגִּיל אֲכִילָה

מה המשותף למשקל של שם זה ולמשקל שכתבת בתת-סעיף (2).

ב. לפניך קטע.

ייצור הבשר פוגע בכדור הארץ. תעשיית הבשר גורמת לפליטה של גזי חממה, לזיהום של מקורות מים, לבזבז מים וכן לבידוא יערות למדעה. תפקוד האדם מושפע מן התנאים על פני כדור הארץ.

(1) הקף בקטע חמישה שמות פעולה השייכים לאותו הבניין.

(2) ציין את הבניין של שמות הפעולה שהקפת:

לפניך משפט, ובו שם מודגש.

תְּזוּנָה היא צריכה של חומרי מזון לשם התפתחות ויצירת אנרגיה.

(1) ציין את השורש של השם תְּזוּנָה

(2) האקדמיה ללשון העברית החליטה שעל דרך המשקל של תְּזוּנָה, שהוא משקל

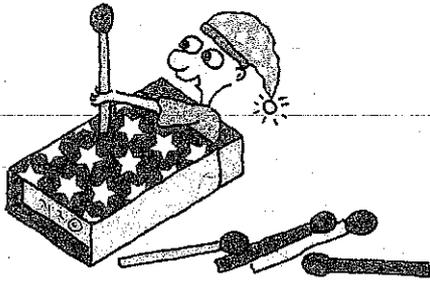
תְּקוּלָה, ינוקדו גם מילים מגזרות אחרות.

לפניך שמות במשקל תְּקוּלָה.

תְּאוּצָה תְּעוּזָה תְּמוּרָה תְּקוּמָה

הקף את השם היוצא דופן מבחינת הגזרה, וציין את הגזרת שלו.

17. א. לפניך קטע מן המחזה לילדים "עוץ לי גוץ לי" שכתב אברהם שלונסקי (כפי שהופיע באתר האקדמיה ללשון העברית). בקטע הודגשו מילים.

נִדְמָן לִי בֵּיתוֹן קֶטְנָטָן כְּנֶגֶד
 עֵינַי, זְעֵטוֹט כָּזָה, פֶּעֶטוֹט
 כָּזָה, בֵּית - כָּזִית! מְנַגֵּד לוֹ
 מְדוֹרְנֵת דוֹלְקֵת, וּמְסָבִיב
 לְמְדוֹרְנֵת מְכַרְכֵּר לוֹ אִיזָה
 בְּרֶנְשׁוֹן, וְהוּא עֶלְבָּלוֹב כָּזָה,
 זְעֵרוֹר כָּזָה... אָכֵן בְּרֶנְשׁוֹן
 קֶטְנָטָן, אִישׁוֹן-פְּזִיזוֹן כָּזָה,
 מְצַחִיקוֹן כָּזָה...

- (1) ציין את המשמעות המשותפת לכל המילים המודגשות.
- (2) מיין בטבלה שלפניך את המילים המודגשות לפי שתי דרכי תצורה, וציין בראש כל עמודה את דרך התצורה של המילים שבה.

--	--

3. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם מסומנת בקו המילה סביבתי.
- I. החברה להגנת הטבע מפעילה תכנית לחינוך סביבתי שמטרתה לחזק את ערכי השמירה על הטבע והסביבה בקרב הדור הצעיר.
 - II. בסביבתי הקרובה רבים מדברים על חשיבות המזון הבריא.
- ציין את סוג הצורך הסופי במילה "סביבתי" בכל אחד מן המשפטים (צורך גזירה או צורך נטייה) ואת משמעותו.

משפט I: סוג הצורך _____ משמעותו _____

משפט II: סוג הצורך _____ משמעותו _____

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
 אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

לא לכתוב באור זה
 لا تكتب في هذه المنطقة